

4. Савицька С. Економічна ефективність виробництва ячменю та шляхи її підвищення у сільськогосподарських підприємствах Хмельницької області [Електронний ресурс] / С. Савицька. – Режим доступу : http://sophus.at.ua/publ/2011_11_15_16_kampodilsk/section_2_2011_11_15_16/ekonomichna_efektivnist_virobnictva_jachmenju_ta_shljakhi_jiji_pidvishhennja_u_silskogospodarskikh_pidpriemstvakh_khmelnickoji_oblasti/4-1-0-53.

5. Статистичний збірник «Рослинництво України 2017». – Київ : Державна статистична служба України, 2018. – 222 с.

6. Статистичний збірник «Сільське господарство України 2017». – Київ : Державна статистична служба України, 2018. – 245 с.

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ЯК СПОСІБ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ ПІДПРИЄМСТВА

***БІРЧЕНКО Н.О., к.е.н.,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Диверсифікація є способом зниження ризику підприємства. При цьому вона не впливає на рівень ризику окремих напрямків діяльності підприємства, а знижує ризик підприємства шляхом поєднання різних видів діяльності.

Існування великої кількості видів і форм диверсифікації, які зустрічаються в науковій літературі, вимагає поглибленого дослідження впливу кожної з них на рівень ризику підприємства.

З метою дослідження впливу диверсифікації на ризик підприємства, на нашу думку, варто виділити три форми диверсифікації: капіталу, виробництва, маркетингу. Поряд з формами диверсифікації, потрібно одночасно враховувати і рівні диверсифікації. Можна виділити наступні рівні диверсифікації:

– народногалузевий – здійснюється на основі класифікації галузей національної економіки (промисловість, сільське господарство, транспорт, будівництво, фінансово-кредитна сфера та ін.);

– галузевий – поділ на основі структури галузі (в сільському господарстві – рослинництво і тваринництво, промисловість – переробна, машинобудівна тощо);

– внутрішньогалузевий – визначається на основі структури галузі (в рослинництві – рільництво, овочівництво, садівництво, в тваринництві – скотарство, свинарство, птахівництво тощо).

Подальше виділення рівнів диверсифікації залежить від складності структури окремих галузей. Так, наприклад, в рільництві можна виділити окремо зерновиробництво, в зерновиробництві – виробництво окремих культур.

Враховуючи рівні диверсифікації, диверсифікацію капіталу можна визначити як вкладання коштів в різні сфери діяльності на народногосподарському рівні. При цьому можна виділити реальні вкладання капіталу (в майно, обладнання), і фінансові (в цінні папери).

Виробнича диверсифікація – урізноманітнення на підприємстві видів виробництв, що відносяться до сфери діяльності підприємства і здійснюється на галузевому і внутрішньогалузевому рівні. В зв'язку з цим можна виділити дві форми виробничої диверсифікації: галузеву і продуктову.

Галузева диверсифікація передбачає збільшення кількості галузей, що функціонують на підприємстві.

Продуктова диверсифікація означає збільшення кількості асортименту продукції, яка виробляється за єдиною базовою технологією з використанням тих самих засобів виробництва і не вимагає суттєвого підвищення кваліфікації працівників.

Потрібно відрізнити продуктову диверсифікацію від диференціації продукції. Наприклад, вирощування різних видів зернових є продуктовою диверсифікацією, а вирощування фуражного і пивоварного ячменю – диференціація продукції.

Маркетингова диверсифікація – збільшення каналів збуту продукції та каналів постачання матеріально-технічних ресурсів. Це дозволяє знизити залежність від постачальників та покупців продукції.

Для характеристики взаємозв'язків між видами діяльності, що функціонують на підприємстві, доцільно диверсифікацію поділяти на зв'язану (споріднену) та незв'язану (неспоріднену).

Споріднена або зв'язана диверсифікація передбачає наявність певних видів зв'язків між галузями підприємства, які в стратегічному менеджменті називають стратегічними відповідностями. Стратегічні відповідності виникають при використанні різними галузями підприємства спільних ресурсів і є джерелом синергічного ефекту.

Неспоріднена диверсифікація передбачає запровадження нових видів діяльності, які не мають нічого спільного з існуючими видами діяльності.

Зважаючи на вищевикладену класифікацію диверсифікації можна зробити висновки:

– підприємства із незв'язаною диверсифікацією мають нижчий рівень ризику, ніж підприємства із зв'язаною диверсифікацією;

– чим нижчий ієрархічний рівень диверсифікації і більші стратегічні відповідності, тим більшому ризику піддається підприємство.

Різні види диверсифікації мають різний вплив на рівень ризику:

– диверсифікація у споріднені галузі менше знижує рівень ризику, ніж незв'язана диверсифікація, оскільки галузі мають тісні зв'язки між собою;

– найменше знижує ризик продуктова диверсифікація, оскільки різні продукти виробляються за єдиною базовою технологією, а в сільському господарстві ці продукти мають схожі біологічні характеристики, що зумовлює істотну позитивну кореляцію урожайності;

– незв'язана диверсифікація потенційно може найбільше знизити ризик підприємства, оскільки вона об'єднує види діяльності, які не мають між собою нічого спільного.

Література.

1. Вітлінський В.В. Ризикологія в економіці та підприємстві: монографія / В.В. Вітлінський, Г.І. Великоіваненко. – К.: КНЕУ, 2004. – 480 с.

2. Герасименко Н.А. Ризики в сільському господарстві з урахуванням регіонального аспекту [Електронний ресурс] / Н.А. Герасименко, О.В. Жемойда. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/E_apk/2009_9/09_09_14.pdf.

3. Методи мінімізації аграрних ризиків та підвищення ефективності зерновиробництва/ [А. Галяс, В. Гаврилюк, Д. Дей, Т. Сербіна та ін.]. – К.: Канадсько-український зерновий проєкт, 2008. – 81 с.

4. Старостіна А.О. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. посіб. / А.О. Старостіна, В.А. Кравченко. – К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2004. – 200 с.

5. Шегда А.В. Ризики в підприємстві: оцінювання та управління: навч. посіб. / А.В. Шегда, М.В. Головатенко. – К.: Знання, 2008. – 271 с.